

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Corollarium præcedentis doctrinæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

get sibi subditos, ut in secunda conclusione diximus. Unde quando dicitur, quod ut lex habeat vim obligandi in actu secundo, requiritur ut promulgetur, *ly ut reduplicat tantum conditionem intrinsecam*, non vero rationem formalem; sicut quando dicitur quod ut bonum habeat vim movendi voluntatem in actu secundo, requiritur ut cognoscatur, illique per intellectum proponatur, particula *ut* exprimit solum conditionem intrinsecam, non vero rationem formalem objecti motivi voluntatis. Ex quo patet ad secundam confirmationem, in definitione enim alicujus non solum potest ingredi id quod se habet ut ratio formalis, sed etiam id quod se habet per modum conditionis intrinsecæ, sic enim in definitione fidei ingreditur obscuritas, & in definitione objecti voluntatis, apprehensio intellectus. Sic ergo D. Thomas definit legem, non solum quantum ad rationem formalem illius, sed etiam ut est in esse completo obligandi in actu secundo, posuit in ejus definitione promulgationem, quæ est modus intrinsecus illius ut obligantis in actu secundo.

67. Objicies tertio: Si promulgatio non esset de essentia legis & ratione formali illius, sed duntaxat conditio, sequeretur quod ante promulgationem lex humana obligaret subditos, quomodo cumque eis innotesceret: Sed hoc dici nequit, ut omnes fatentur: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur. Si promulgatio non sit de essentia legis, lex humana ante promulgationem habebit totam suam essentiam & rationem formalem: Ergo quomodo cumque illa innotescat, obligabit subditos, cum vis obligandi sit inseparabilis à ratione formali legis.

Nec valet si dicas, quod licet lex humana ante promulgationem habeat omnem suam rationem formalem, deest tamen ei applicatio, quæ fit per promulgationem, & sic non habet vim obligandi. Nam semel constituta lege per suam rationem formalem, sufficienter applicatur per notitiam ejus, quomodo cumque habeatur, cum applicatio ad nihil aliud requiratur, nisi ut lex veniat in notitiam subditorum.

68. Respondeo, negando sequelam Majoris, & ad ejus probationem, approbo responsum datam, & ad illius impugnationem dico, quod ut lex humana obliget in actu secundo, debet innotescere & applicari subditis, non per quamcumque notitiam, sed per notitiam legi humanæ proportionatam: hæc autem solum habetur, cum Princeps illam proponit, non ut persona privata, sed ut persona publica, subindeque cum eam facit intimare cum aliqua solemnitate; unde si alio modo innotescat, illa notitia non sufficit ad obligandum.

§. III.

Corollarium precedentis doctrinae.

69. EX dictis colligitur legem sic rectè defini à D. Thoma hic art. 4. in calce corporis articuli: *Lex est quadam rationis ordinatio ad bonum commune, ab eo qui curam communitatis habet promulgata.* Quam definitionem elicit S. Doctor ex quatuor articulis hujus questionis, in quibus totam legis essentiam declarat. Nam in primo ostendit, quod sit ordinatio rationis. In secundo, quod debeat respicere bonum commune. In tertio, quod debeat ferri ab eo qui curam habet communitatis. In quarto denique, quod debeat

Tom. III.

A esse ab eo promulgata. Nihil verò aliud ad essentiam legis requiritur.

Occasione solutionis ad tertium, art. 4. hujus questionis, ubi S. Doctor ait, quod *promulgatio præsens ad futurum extenditur per firmitatem scripturae, quæ quodammodo semper legem promulgat: quærun hinc aliqui, an sit de ratione legis, quod sit scriptis mandata?*

Sed breviter respondeo negativè: Id enim constat primò ex Aristotele 10. Ethic. cap. ultimo, ubi sic ait: *Scripta ne sint, an non scripta leges, inesse nihil videtur.* Secundo ex jure civili Infit. de jure naturali, gentium, & civili, §. *Sed & quod constitutum est*, ubi sic dicitur: *Quodcumque constituit Imperator per epistolam, vel cognoscens decrevit, legem esse constat.* Ubi dividit decretum à scriptura, & utrumque legem esse affirmat. Tertio ex jure Canonico: nam in cap. *Consuetudo* dist. 1. dicitur *non referre quod lex scripturæ an ratione consistat, quoniam ratio legem commendat.* Id demum variis exemplis suaderi potest: Nam in statu innocentie præceptum de non edendo cibo vetito, quod Deus primis parentibus imposuit, scriptum non erat, ut ex capite 2. Genesis constat; & tamen illud veram rationem legis habebat, cum non tantum primos parentes, sed eorum etiam posteros, si in statu innocentie permanissent, obligaret. Lex etiam Decalogi, quæ præcepta naturalia (unico dempto, quod est de sabbato observando) continet, & quæ propterea in lege naturæ obligabat, non fuit scriptis mandata, nisi post duorum annorum millia, nempe cum Moyses legem illam, quam in duabus tabulis lapideis, digito suo Deus conscripserat, scriptis consignavit. Similiter lex Evangelica veram haberet rationem legis, tamen non esset scriptis mandata, per hoc solum quod verborum esset à Christo instituta & promulgata, & in cordibus hominum, id est in eorum memoria, scripta maneret, juxta illud Jeremias 31. *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam.* Quod ponderans Apostolus ad Hebræos 8. & 10. asserit hanc esse prærogativam novi testamenti, ut non aramento sed spiritu in cordibus hominum scribatur. Unde ut docet D. Thomas 3. part. quæst. 42. art. 4. Christus Dominus doctrinam & legem suam non scripto sed verbo tradidit, eaque multo tempore obligavit, spatio scilicet octo annorum, antequam litteris mandaretur, ut docent Theophilactus in præfatione in Matthæum, Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 1. & Chrysostomus homil. 1. in Matthæum. Denique consuetudo vim legis habet, ex communi Jurisconsultorum axiomate, & tamen non solet nec debet scribi, saltem à Legislatore, aliàs rationem consuetudinis non haberet: Ergo non est de essentia legis, quod sit scriptis mandata.

C Verum tamen est, quod ad melius esse, & ut suavis ordo constituendi legem observetur, oportet illam scripto tradi, quia cum ex natura sua sit stabilis, immobilis, & perpetua, connaturaliter petit illum modum ad sui consistentiam, quo melius immobilitas & perpetuitas illius conservetur, & tenaciùs ac firmiùs memoriæ hominum infigatur: hic autem modus est scriptura, ut de se patet, & docet S. Thomas verbis supra relatis, quibus ait quod *promulgatio præsens ad futurum extenditur per firmitatem scripturae, quæ quodammodo semper legem promulgat:* Ergo &c.

D Verum tamen est, quod ad melius esse, & ut suavis ordo constituendi legem observetur, oportet illam scripto tradi, quia cum ex natura sua sit stabilis, immobilis, & perpetua, connaturaliter petit illum modum ad sui consistentiam, quo melius immobilitas & perpetuitas illius conservetur, & tenaciùs ac firmiùs memoriæ hominum infigatur: hic autem modus est scriptura, ut de se patet, & docet S. Thomas verbis supra relatis, quibus ait quod *promulgatio præsens ad futurum extenditur per firmitatem scripturae, quæ quodammodo semper legem promulgat:* Ergo &c.

T T t iij

ARTICVLVS V.

Quenam sit legis divisio?

70. **L**ex generaliter dividitur in divinam & humanam: Lex divina est illa, quæ à Dei auctoritate immediatè vim habet, licet ejus promulgatio non fiat à Deo immediatè, sed interventu Angeli vel hominis. Cujusmodi fuit lex vetus à Deo tradita Moyfi per Angelos, & per eum promulgata, & lex Evangelica, à Christo lata, & partim per ipsum, partim per Apostolos publicata. Lex humana est illa quæ fertur immediatè humanâ auctoritate, licet à Deo acceptâ. Primus verò inter homines legislator fuit Moyfes apud Hebræos, Phoroneus apud Græcos, Trimegistus apud Ægyptios, Solon apud Athenienses, Lycurgus apud Lacedæmones, & Numa Pompilius apud Romanos.
71. Lex divina subdividitur in æternam, naturalem, & positivam, quia lex Dei spectari potest vel ut ab æterno concepta, vel ut impressa cujuslibet hominis intellectui, vel ut publicâ promulgatione manifestata. Lex verò divina positiva, in veterem & novam subdividitur. Prima est illa quam Deus dedit Moyfi, per ministerium Angelorum, in monte Sinai, & per Moysem populo Israëlítico. Secunda ea est quam tulit Christus, novi testamenti auctor, & partim per seipsum, partim per Apostolos promulgavit. Sicut autem vetus triplicis generis præcepta continebat, nempe moralia, ceremonialia, & judicialia; sic nova etiam triplicia præcepta complectitur, nempe fidei, sacramentorum, & morum, ut suis exposnemus infra cum de legem nova differemus.
72. Lex humana in Ecclesiasticam & civilem subdividitur. Illa fertur potestate Ecclesiasticâ, ut Papæ, & Conciliorum; ista potestate seculari, ut Regum & Imperatorum. Prima jus Canonicum, altera jus Civile appellatur.
73. Corpus juris Canonici dividitur in decretum & decretales. Decreti collector & ordinator est Gratianus, Monachus, Ordinis S. Benedicti, qui post veteres canonum & decretorum collectores, ingens illud opus contexit & composuit, partim ex Summorum Pontificum decretis, partim ex canonibus Conciliorum, partim ex dictis & sententiis Sanctorum Ecclesiæ Patrum. Hoc autem opus correctum & editum fuit auctoritate Gregorii XIII. Summi Pontificis.
- Decretum verò in tres partes dividitur. Prima pars continet distinctiones centum & unam, in quibus de jure divino & humano, deque his quæ ad mores componendos, quæque ad disciplinam Ecclesiasticam spectant, tractatur. Secunda continet causas triginta sex, & quælibet causa in varias quæstiones distribuitur. Causæ autem triginta sextæ inseritur Tractatus de pœnitentia, qui distinctionibus quinque perficitur. Tertia denique pars decreti, quæ agit de consecratione, quinque distinctiones complectitur.
- Quod attinet ad decretales, quo nomine propriè significantur rescripta seu Epistolæ Summorum Pontificum, ad petentium preces aut relationes emissæ, ex fuerunt collectæ auctoritate Gregorii IX. Summi Pontificis, per S. Raymundum, Ordinis Prædicatorum, ipsius Capellanum, & Pœnitentiarium, & divisæ in quinque libros. Quoties autem decretales simpliciter al-

A legantur, Gregorianæ per excellentiam intelliguntur.

His quinque libris decretalium Gregorij, additus est alius liber decretalium à Bonifacio VIII. Summo Pontifice, quem librum ideò sextum nuncupari voluit. Hoc Bonifacij volumen quinque libros comprehendit.

Sunt & aliæ constitutiones seu decretales, quæ auctorem habent Clementem V. Fuerunt autem editæ & publicatæ ab ejus successore Joanne XXII. solentque appellari Clementinæ, & divisæ sunt in quinque libros.

B Clementinis adjunctæ sunt ab eodem Joanne Papa constitutiones viginti, quæ *Extravagantes* appellantur, quasi vagæ & excurrentes extra prædictos decretalium libros.

Denique sunt aliæ constitutiones à diversis Romanis Pontificibus editæ, quæ *Extravagantes communes* inscriptæ sunt, & quinque libros continent.

Assignat autem Gratianus à dist. 14. usque ad 25. sex principia seu fontes, ex quibus totum jus canonicum eruitur, seu derivatur, nimirum Scripturam sacram, Traditiones, quæ ab Apostolis tanquam ab Evangelij præconibus promulgatæ sunt; Canones Apostolorum, qui tantæ auctoritatis non sunt, quantæ sunt Traditiones; Decreta Summorum Pontificum, & Conciliorum generalium; Concilia particularia, Summi Pontificis calculo confirmata; & Epistolas decretales Summorum Pontificum.

Librorum verò juris civilis, ab Imperatore Justiniano collecti, ordo & divisio est hujusmodi. Justinianus cum animadverteret jus Romanum, quod civile per excellentiam appellatur, in imensam & confusam molem excrevisse, statuit illud certis & brevioribus finibus concludere: Erant autem ante ipsius tempora tres Codices, quibus continebantur leges & constitutiones anteriorum Imperatorum, Gregorianus, Hermogenianus, & Theodosianus, ex quibus unum confecit, quem de suo nomine nuncupavit. Peractò

D Codice Justinianus animum adjecit ad veterum Jurisconsultorum volumina, quorum infinitam prope multitudinem, & in duo millia librorum dispersam, coarctavit ac digessit in quinquaginta libros, qui ideò libri Digestorum appellantur, vel Pandectarum, ducto nomine à græcis vocibus *πένδεκα βιβλία*, hoc est totum capio, quia universam veteris jurisprudentiæ scientiam continent. Deinde ut haberent legum cupidi adolentes facilem & simplicem viam, quâ progredi possent ad amplissimam juris scientiam, Justinianus componi curavit quatuor Institutionum libros, ut essent totius juris elementa atque principia. Sed quoniâ priori illi Codici pleraque deesse videbantur, Justinianus alij auctiorem & emendatorem edidit, quem vocavit Codicem repetitæ prælectionis; & hic est Codex, quem habemus, & quo utimur. Denique idem Imperator varias constitutiones, quas deinceps imperij sui tempore promulgavit, in unum librum redexit, & has constitutiones modò Novellas, modò Authenticas appellamus. Ergo totum jus civile constat, & compositum est, ex Codice, qui duodecim libris absolvitur, & quinquaginta libris Digestorum, seu Pandectarum, ex quatuor libris Institutionum, & unico libro Novellarum.

E

74